

Π. Βράϊλα-Ἀρμένη: *Φιλοσοφικά ἔργα*, τόμος ὄγδοος: Εὐρετήρια., ἐπιμέλεια ἐκδόσεως καὶ παρουσιάσεως ὑπὸ Ἀθανασίας Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, Ἰδρυμα Ἐρεῦνης καὶ Ἐκδόσεων Νεοελληνικῆς Φιλοσοφίας, Ἀθήναι 2004, 450 σσ.

Ἀποτελεῖ εὐτυχῆ συγκυρία τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἔκδοση τοῦ τόμου αὐτοῦ τῆς πρώτης ὀλοκληρωμένης καὶ σχολιασμένης κριτικῆς, καὶ ὀρισμένες φορές, διπλωματικῆς ἔκδοσης τῶν φιλοσοφικῶν ἔργων τοῦ κερκυραίου φιλοσόφου καὶ πολιτικοῦ ἀνδρὸς Πέτρου Βράϊλα-Ἀρμένη (1812-1884) συμπίπτει μὲ τὴ συμπλήρωση ἑκατὸν εἴκοσι χρόνων ἀπὸ τοῦ θανάτου του καὶ ἑκατὸ σαράντα χρόνων ἀπὸ τὴν Ἐνωση τῆς Ἐπτανήσου μὲ τὴν Ἑλλάδα (1864-2004). Ἄν ἡ Ἐνωση τῆς Ἐπτανήσου μὲ τὴν Ἑλλάδα ἐορτάσθηκε ἀπὸ τὴν Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μὲ ἐπιστημονικὸ συνέδριο καὶ μὲ εἰδικὲς ἐκθέσεις καὶ ἐκδηλώσεις, ποὺ ἔλαβαν χώρα στὶς αἴθουσες τῶν ἀντίστοιχων κτηρίων ἀπὸ 24-27 Φεβρουαρίου 2004, ὁ τόμος αὐτὸς ὑπενθυμίζει τὴν παρουσία στὴν ἱστορία τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ ἑνὸς ἔξοχου νεοἑλληνα στοχαστῆ καὶ φιλοσόφου, ἑνὸς μαχητικοῦ ἐκπρόσωπου τοῦ ἑπτανησιακοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ μιᾶς ἀξιόλογης φυσιογνωμίας τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἐπτανήσου καὶ τῆς νεότερης Ἑλλάδος, μὲ ἀναγνώριση διεθνή. Συγχρόνως φέρνει στὸ προσκήνιο τὸ φιλοσοφικὸ του ἔργο, ἀλλὰ καὶ μιὰ μακρόχρονη ἐρευνητικὴ καὶ ἐκδοτικὴ προσπάθεια τοῦ καθηγητῆ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Εὐαγγέλου Α. Μουτσοπούλου καὶ τῶν συνεργατῶν του, οἱ ὁποῖοι, μὲ ἀγαστὴ σύμπνοια, ὀλοκλήρωσαν ἕνα τολμηρὸ ἐκδοτικὸ ἐγχείρημα ποὺ ἄρχισε τὸ ἔτος 1969 μὲ τὴν ἔκδοση τοῦ πρώτου τόμου τῆς σειρᾶς *Corpus Philosophorum Graecorum Recentiorum* καὶ ὀδήγησε στὸν ὄγδοο τόμο τῆς σειρᾶς αὐτῆς.

Ὁ τόμος αὐτὸς, μὲ Πρόλογο τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Ε. Μουτσοπούλου καὶ Εἰσαγωγὴ τῆς καθηγήτριας τῆς νεώτερης εὐρωπαϊκῆς καὶ νεοελληνικῆς φιλοσοφίας Ἀθανασίας Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, ἐκδόθηκε μὲ τὴν ὀικονομικὴ στήριξη τοῦ Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ τοῦ Ἰδρύματος «Ἱερώνυμος Πίντος», καὶ ἐντάχθηκε στὴ σειρὰ *Corpus Philosophorum Graecorum Recentiorum*, ὅπου καὶ ἄλλοι ἑπτὰ, στὴν πραγματικὴ ὀκτώ, τόμοι, ἂν λάβωμε ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ τέταρτος τόμος ἀπαρτίζεται ἀπὸ δύο ὀγκῶδεις ἡμιτόμους. Στὸν παρόντα τόμο περιέχονται ἀναλυτικοὶ πίνακες ἐννοιῶν καὶ ὀνομάτων τῶν προσηθέντων ὀκτώ τόμων καὶ ἡμιτόμων καὶ δικαιῶνεται μιὰ μακρόχρονη προσπάθεια συστη-

ματικῆς ἔκδοσης τῶν πηγῶν τῆς νεοελληνικῆς φιλοσοφίας, τὴν ὁποία χρηματοδότησε ἀρχικὰ τὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἐρευνῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ ἴδρυθὲν ἀπὸ τὸ 1975 ὑπὸ τοῦ Ε. Μουτσοπούλου Ἰδρυμα Ἐρεύνης καὶ Ἐκδόσεων Νεοελληνικῆς Φιλοσοφίας. Ἡ ἔκδοση τοῦ παρόντος τόμου πραγματοποιήθηκε μὲ πολλὴν ἐπιμέλεια, μὲ συστηματικότητα καὶ μεθοδικότητα ἀπὸ τὴν κ. Α. Γλυκοφρύδη-Λεοντοσίνη, ἡ ὁποία ἔχει ἐπιμεληθῆ καὶ ἐκδώσει στὴν σειρὰ αὐτὴ ἄλλους τρεῖς τόμους μὲ ἔργα τοῦ Βράϊλα, καὶ θεραπεύει, μὲ τὸν τελευταῖο αὐτὸν τόμο, μιὰν ἔλλειψη τῶν προσηγηθέντων τόμων, οἱ ὁποῖοι στεροῦνται εὗρετηρίων, ἀπαραίτητων συμπληρωμάτων κάθε σοβαρῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Ἡ ἔλλειψη αὐτὴ ἦταν ὅμως ἐπιλογή τῶν ἐκδοτῶν, οἱ ὁποῖοι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἶχαν ἀποφασίσει νὰ συγκεντρώσουν σὲ αὐτοτελῆ τόμο τοὺς πίνακες ἐννοιῶν καὶ ὀνομάτων τοῦ συνόλου τοῦ φιλοσοφικοῦ ἔργου τοῦ Βράϊλα, στὸ ὁποῖον περιέχονται ἐκδεδομένα καὶ ἀνέκδοτα, ἑλληνικὰ καὶ ξενόγλωσσα κείμενα, ἄρθρα καὶ σημειώσεις τοῦ φιλοσόφου, πού ἔχουν ἐκδοθῆ σὲ παλαιᾶς καὶ δυσεύρετες ἐκδόσεις ἢ ἦσαν κατεσπαρμένα σὲ περιοδικὰ ἢ, τέλος, φυλάσσονταν σὲ ἀρχεῖα, δημόσια ἢ ἰδιωτικά. Ὁ τόμος ἀποτελεῖ συνεπῶς ἓνα ἐργαλεῖο γιὰ τὸν κάθε ἐρευνητῆ, ἀφοῦ μὲ αὐτὸν ἔχομε μιὰν ἐνιαία καταγραφή τῶν ἐννοιῶν καὶ τῶν ὀνομάτων πού ἀπαντοῦν στὸ σύνολο τοῦ ἔργου τοῦ κερκυραίου φιλοσόφου. Ἔτσι ὁ μελετητῆς διευκολύνεται στὴν ἐρμηνεία μιᾶς ἐννοίας ἢ ἐνὸς προβλήματος, ἀφοῦ εἶναι σὲ θέση νὰ προβῆ σὲ συνολικὴ θεώρηση τοῦ ἔργου τοῦ Βράϊλα, σὲ προσδιορισμὸ τῶν ἐπιδράσεων πού ἐκεῖνος ἔχει ὑποστῆ καὶ τῶν διαδοχικῶν προσεγγίσεων τῶν ποικίλων προβλημάτων πού ἐκπηγάζουν ἀπὸ τὶς βασικὲς ἀντιλήψεις του. Ἡ κ. Γλυκοφρύδη-Λεοντοσίνη θεώρησε ἀναγκαῖα τὴν πρόταξη τῶν εὗρετηρίων τοῦ πίνακος περιεχομένων ἐκάστου τόμου πού εὗρετηριάζεται, ὅπως ἡ ἴδια σημειώνει στὴν Εἰσαγωγή της, ὥστε νὰ γνωρίζῃ ὁ ἐκάστοτε ἀναγνώστης τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα περιέχονται σὲ αὐτόν. Συμπλήρωσε ἐπίσης τὰ εὗρετήρια μὲ δύο παραρτήματα, πού εἶναι ἀναδημοσίευση τῶν ἔργων καὶ χειρογράφων τοῦ πρώτου τόμου. Ἡ παράθεση τῶν παραρτημάτων κρίθηκε ἀναγκαῖα γιὰ τὴν διευκόλυνση τοῦ κάθε ἐρευνητῆ, δεδομένου ὅτι ὁ πρῶτος τόμος τῆς κριτικῆς αὐτῆς ἔκδοσης ἔχει πρὸ πολλοῦ ἐξαντληθῆ. Χρήσιμη θὰ ἦταν ἢ παράθεση ἐνὸς πίνακος βιβλιογραφικοῦ πού θὰ συμπλήρωνε τὴν ἀξιόλογη αὐτὴ ἐργασία καὶ θὰ ἐπέτρεπε τὴν συγκριτικὴ μελέτη τῶν

πηγών. Τὴν παράλειψη αὐτὴν εἶμαι βεβαία πὼς θὰ διορθώσουν οἱ ἐκδότες στὸ ἐγγὺς μέλλον.

Ἄξιζει, νομίζω, νὰ προβῶ, στὸ σημεῖο αὐτό, σὲ σύντομη παρουσίαση καὶ ἀξιολόγηση τοῦ πολύτομου ἔργου μὲ τὸ ὁποῖο καθίσταται πλέον προσιτὸ στὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινό, καὶ εἰδικότερα στὸν εἰδικὸ ἐρευνητὴ, τὸ φιλοσοφικὸ ἔργο τοῦ Π. Βράϊλα-Ἀρμένη, τὸ ὁποῖο ἀνέσυρε ἀπὸ τὴν ἀφάνεια καὶ κατέστησε ἐπίκαιρο ἀπὸ τὸ 1960 ὁ Ε. Μουτσόπουλος, καθηγητῆς τότε φιλοσοφίας στὴν Προβηγκία, μὲ τὴν μονογραφία τοῦ *Le problème du beau chez P. Brailas-Armenis (Aix-en-Provence, Ophrys)*, ὅπου προσήγγισε καὶ ἐρμήνευσε ἀξιολογικὰ τὴν φιλοσοφία καὶ εἰδικότερα τὴν αἰσθητικὴ τοῦ κερκυραίου φιλόσοφου καὶ ἀνέλυσε τὶς ἐπιδράσεις πού αὐτὸς εἶχε ὑποστῆ, κυρίως ἀπὸ γάλλους αἰσθητικούς τοῦ 19ου αἰῶνα. Ὁ Μουτσόπουλος ἀπεικόνισε στὸ βιβλίο του αὐτὸ τὴν μαθητεία τοῦ Βράϊλα στὸ Παρίσι κοντὰ στὸν Victor Cousin, τοῦ ὁποῖου τὸν ἐκλεκτικισμό ὁ ἴδιος εἰσήγαγε στὴν Ἑλλάδα. Τὴν «λησμονημένη αἰσθητικὴ» καί, γενικότερα, τὸ ἀγνοημένο του ἔργο ἐπεδίωξε νὰ καταστήσει εὐρύτερα γνωστὸ πλέον στὴν Ἑλλάδα μὲ διάφορα ἄρθρα του ἀναφερόμενα καὶ σ' ἄλλα προβλήματα τῆς βραΐλιανῆς φιλοσοφίας, ὅπως λ.χ. οἱ σχέσεις τῆς θεωρίας τοῦ Βράϊλα περὶ τοῦ ὄντος πρὸς τὴν ἀντίστοιχη τοῦ A. Rosmini-Serbatì, τὴν ἱστορικότητα τῆς συνείδησης κ.ἄ., ἐνῶ ἀργότερα καὶ συγκεκριμένα τὸ 1974, ἀνέλυσε σὲ μιὰν ἀγγλικὴ μονογραφία του, συστηματικὰ καὶ μεθοδικὰ, κύριες παραμέτρους τοῦ βραΐλιανοῦ συστήματος (E. Moutsopoulos, *Petros Brailas-Armenis*, Twayne World Authors Series, Greece, Twayne Publishers, New York 1974). Συστηματικὸς φιλόσοφος καὶ ἱστορικὸς τῆς φιλοσοφίας ὁ καθηγητῆς Ε. Μουτσόπουλος κατόρθωσε νὰ ἀναλύσει τὰ δομικὰ στοιχεῖα τοῦ βραΐλιανοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται νὰ λεχθῆ ὅτι δομεῖται ἐπὶ βάσεως ὄντολογικῆς καὶ ἔχει χροιά ἐκλεκτικιστικὴ. Ὁ Μουτσόπουλος ἀποτίμησε στὸ βιβλίο αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ Βράϊλα, τὸ ὁποῖον ἐρμήνευσε μὲ τρόπο ἀναλυτικὸ καὶ πολὺ εὐστοχο, ἀποσκοπῶντας σὲ μιὰν ἀνασυγκρότηση τῶν βραΐλιανῶν ἀπόψεων μὲ τὴν ἀπομόνωση θεματικῶν ἐνοτήτων καὶ ἐννοιῶν ὅπως «ἐγώ», «αὐτοσυνειδησία», «κόσμος», «θεός», καὶ πρόσφερε μιὰ ξεκάθαρη καὶ σαφῆ εἰκόνα τῶν παραμέτρων τοῦ βραΐλινοῦ αὐτοῦ συστήματος, ἀναδεικνύοντας τὴν ἀξία του. Μὲ τὴν κυκλοφόρηση τοῦ πρώτου τόμου, ὁ ὁποῖος ἐκδόθηκε στὴν Θεσσαλονίκη τὸ 1969 μὲ ἐπιχορήγηση τῆς ἐρευνας ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα

Ἐρευνῶν καὶ μὲ τὴν συνεργασία τῆς Αἰκατερίνης Δώδου, ἡ ὁποία συγκέντρωσε τὰ χειρόγραφα, κατήρτισε τοὺς πίνακες ἔργων καὶ χειρογράφων καὶ ἐπιμελήθηκε τοῦ ὀγκώδους αὐτοῦ καὶ ὑποδειγματικοῦ τόμου, δόθηκε στὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ μιὰ ἔκδοση ὑποδειγματική, ὅπου περιέχεται καὶ ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ Βράϊλα. Με τὸν τρόπο αὐτὸν πραγματοποιήθηκε ἡ ἐπιθυμία τοῦ Μουτσόπουλου γιὰ ἀναγνώριση τοῦ ἔργου ἑνὸς ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους νεοέλληνες στοχαστές. Ἡ ἐπιστημονικὴ κοινότητα διέθετε πλέον μιὰν ἔκδοση παραδειγματική, μεθοδικὴ καὶ αὐστηρῶς ἐπιστημονική, μὲ εὐρεῖες καὶ ἐμπεριστατωμένες εἰσαγωγές, *apparatus criticus* καὶ σχόλια. Ὁ πρῶτος αὐτὸς τόμος περιελάμβανε δύο ἀπὸ τα πλέον συστηματικὰ ἔργα τοῦ Βράϊλα: τὸ *Περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν Δοκίμιον* (1851) καὶ τὰ *Στοιχεῖα Φιλοσοφίας* (1862), στὰ ὁποῖα περιέχεται ἡ πεμπτοῦσία τῆς βραϊλιανῆς διδασκαλίας στὴν Ἰόνιο Ἀκαδημία, ἀπὸ τὸ 1852 ἕως τὸ 1862, καὶ μορφοποιημένο τὸ φιλοσοφικὸ του σύστημα. Το 1971, δημοσιεύθηκε στὴν Θεσσαλονίκη καὶ πάλι, ὁ δεῦτερος τόμος μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Ε. Μουτσόπουλου καὶ τῆς Α. Δώδου καὶ μὲ νέαν ἐπιχορήγηση τῆς ἔρευνας ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἐρευνῶν. Στὸν τόμο αὐτὸν καταχωρίζονται ἡ μακροσκελὴς καὶ ἐμπεριστατωμένη Εἰσαγωγή ἡ ὁποία ὑπῆρχε στὸ βιβλίον τοῦ Βράϊλα *Φιλοσοφικοὶ Μελέται* (1864) καὶ μελέτες του περὶ ἠθικῆς ἀναφερόμενες στὰ προβλήματα τῆς ψυχῆς, τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ νόμου, καθὼς καὶ οἱ Φιλοθέου καὶ Ευγενίου Ἐπιστολαὶ τοῦ Βράϊλα, ποὺ συνιστοῦν, τρόπον τινά, τὸ κύκνειον ἄσμα του, ἀφοῦ δημοσιεύθηκαν τὸ 1884, καὶ στίς ὁποῖες μὲ τρόπον διαλεκτικὸ καὶ ὑπὸ μορφήν διαλόγου ἐπιχειρεῖται ἡ καταπολέμηση τοῦ θετικιστικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ ὑποστήριξη πνευματοκρατικῶν ἀντιλήψεων σὲ προβλήματα ἠθικά, κυρίως ὅμως ἡ ἀντίκρουση τῶν σκεπτικιστικῶν περὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἀμφιβολιῶν ἑνὸς νέου.

Ὁ τέταρτος τόμος ἐκδίδεται σὲ δύο ὀγκῶδεις ἡμίτομους στὴν Ἀθήνα, τὸ 1973 καὶ τὸ 1974, μὲ τὴν συνεργασία τῆς Ἀθανασίας Γλυκοφρύδη-Λεοντίνη καὶ μὲ ἐπιχορήγηση ἐρεύνης καὶ ἐκδόσεως ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἐρευνῶν, ἀφοῦ τὰ διδακτικὰ καὶ ἐρευνητικὰ καθήκοντα τοῦ Ε. Μουτσόπουλου μεταφέρονται ἀπὸ τὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὁ πρῶτος ἡμίτομος περιέχει τὸν Ἐναρκτήριο Λόγον τοῦ Βράϊλα, ποὺ ἐκφωνήθηκε στὴν Ἰόνιο Ἀκαδημία, στίς 11 Νοεμβρίου 1854, καὶ ποὺ ἀποτελεῖ, ἀπὸ ἀπόψε-

ως φιλοσοφικής, όμολογίαν πίστewος του Βράϊλα, αφού σ' αυτόν εκτίθενται διαδοχικώς οί αντίληψεις του περι τής φιλοσοφίας και των σχέσεων της προς άλλες εκφάνσεις του ανθρώπινου πολιτισμού, τó πρόβλημα τής μεθόδου και ή του εκλεκτικιστικού έγχειρήματος. Στόν ίδιο τόμο περιλαμβάνεται σειρά έργων του Βράϊλα που σχετίζονται προς τήν λογική και τήν αισθητική. Ο δεύτερος ήμίτομος του τέταρτου τόμου, άποτελεί φυσική συνέχεια του πρώτου ήμίτομου, και σ' αυτόν εκδίδονται, διπλωματικά ή κριτικά με σχόλια, μελέτες του κερκυραίου φιλοσόφου σχετικές προς τήν Θεοσοφία, τήν Φιλοσοφία τής Ιστορίας και τήν Ιστορία τής Φιλοσοφίας.

Ο τρίτος τόμος εκδίδεται τó 1976 με τήν συνεργασία τής Νίκης-Χαρᾶς Μπανάκου-Καραγκούνη και τήν συμμετοχή τής Αϊκ. Δώδου και περιέχει τó ανέκδοτο έργο του Βράϊλα που αναφέρεται στην ψυχολογία του. Η έκδοση είναι διπλωματική και έγινε από ανέκδοτο χειρόγραφο τó όποιο φαίνεται πως έγράφη κατά τήν παραμονή του Βράϊλα στο Λονδίνο, όπου ύπηρετούσε ως πρέσβυς γι' αυτό και χαρακτηρίζεται ως *Opus Londinense*.

Ο πέμπτος τόμος δημοσιεύθηκε με τήν συνεργασία τής Θεώνης Άναστασοπούλου τó 1978 και περιέχει τρία κείμενα που άφορούν στην ιστορία τής φιλοσοφίας. Τó ένα έξ αυτών αναφέρεται στην καντιανή φιλοσοφία, και ιδιαιτέρως στην καντιανή αισθητική, ενώ τά άλλα δύο άποτελούν περιληπτικές συμπτύξεις δύο έργων του γάλλου φιλοσόφου Α. Fouillée και άφορούν άντιστοίχως στην φιλοσοφία του Σωκράτους και στην φιλοσοφία του Πλάτωνος. Ο έκτος τόμος εκδίδεται με τήν συνεργασία τής Α. Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, του Γιώργου Άνδρειωμένου, τής Θ. Άναστασοπούλου-Καπογιάννη και τής Πέμης Ζούνη, και περιέχει ποικίλα κείμενα, όπως περι τού άντικειμένου τής πολιτικής οικονομίας, μεταγραφή μέρους του *Περί άγγλικού πολιτεύματος* εκ συγγράμματος του Α. Thierry καθώς και διάφορες σημειώσεις από γαλλικά και ιταλικά αναγνώσματα του Βράϊλα, των όποιων ή έκδοση είναι διπλωματική. Οφείλομε νά αναγνωρίσωμε τήν ούσιαστική βοήθεια του Έθνικου Ίδρύματος Έρευνών και στην έκδοση του 5ου και του 6ου τόμου.

Ο έβδομος τόμος, που εκδόθηκε τó 1998 με τήν συνεργασία τής Έλένης Μαργαρίτου-Άνδριανέση, περιέχει τήν ιταλική μετάφραση του *Περί πρώτων ιδεών και άρχων* Δοκιμίου, σημειώσεις από ιταλικές πηγές και μεταφράσεις ιταλικών μελετών του Βράϊλα, που

ἀναφέρονται στὴν ἱστορικὴ φιλοσοφία, στὴν ἱστορία τοῦ δικαίου, στὴν φιλοσοφία τοῦ Κάντ καὶ σὲ ἄλλα θέματα.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ἡ ἔκδοση τοῦ πολυσήμαντου φιλοσοφικοῦ ἔργου τοῦ Π. Βράϊλα-Ἀρμένη καθιστᾶ προσιτὸ στὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ καὶ στὸν εἰδικευμένο ἐρευνητὴ ἓνα δυναμικὸ μέρος τοῦ νεοελληνικοῦ στοχασμοῦ καὶ προωθεῖ τὴν ἔρευνα τῆς νεοελληνικῆς φιλοσοφίας. Στὴν σειρὰ *Corpus Philosophorum Graecorum Recentiorum* φιλοδοξεῖται νὰ ἐκδοθοῦν μὲ τρόπο ἐπιστημονικὸν ἐκδεδομένα καὶ ἀνέκδοτα φιλοσοφικὰ κείμενα τοῦ νεοελληνικοῦ στοχασμοῦ, ἀπὸ τὸν 14^ο αἰῶνα ἕως σήμερα. Μὲ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἔκδοσης τῶν φιλοσοφικῶν ἀπάντων τοῦ Βράϊλα οἱ ἐκδότες θὰ ἔχουν πλέον τὴν ἄνεση νὰ συνεχίσουν τὴν κριτικὴ καὶ σχολιασμένη ἔκδοση τῆς ἀνέκδοτης ἑλληνικῆς μετάφρασης τῆς *Summa Theologiae* τοῦ Θωμᾶ Ἀκρινάτη, πού ἔγινε ἀπὸ τὸν Δημήτριο Κυδῶνη κατὰ τὸν 14^ο αἰῶνα, καὶ ἡ ὁποία ἄρχισε νὰ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ 1976 μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γ. Λεοντσίνη καὶ τῆς Α. Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη. ἤδη ἔχουν ἐκδοθῆ πέντε τόμοι ἀπὸ τὸ σημαντικὸ αὐτὸ μεταφραστικὸ ἐγχείρημα, τοῦ ὁποίου τὴν ἔκδοση εἶχε εὐχηθῆ νὰ γίνῃ σύντομα ὁ Γεώργιος Σεφέρης στὶς *Δοκιμές* του, καὶ πὺ εἶναι πιά δυνατὸν νὰ συνεχισθῆ μὲ τὴν ἴδια ἐπιτυχία καὶ μὲ τὴν ἴδια διεθνῆ ἀποδοχὴ πὺ εἶχαν οἱ ἐκδοθέντες πέντε τόμοι.

Ἑλένη ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ